

Messuby.

Undersökning af ett grafvåse på Kukkojenkivi-
mäki i Hinthala hemmans mark i Takahukti by.

I oktober 1908 hade kyrkoherden i Messuby
Olander sändt till Statens Historiska Museum
ett antal svärd, spjutspetsar och ringspännen af
järn från folkvandringstiden, hvilka hade hittats
af arbetarna K. Aukkar och Juhonkinen vid upptagning af
större stenar på en Hinthala hemman tillhörig ouppod-
lad hege i Takahukti by af Messuby socken.¹ Då enligt
ett i maj 1909 anländt meddelande från herr Olander på nämnda
hege ännu i juni månad några böningshus skulle upp-
föras, erhöll jag af Arknologiska Kommissionen upp-
drag att undersöka fyndstället. Mina arbeten på fyndor-
ten vidtog den 3. och afslutades den 6. juni 1909.

Backen, där fyndet hade anträffats, ligger 0,7
km (fågelvägen) N-NV från Messuby haltpunkt samt
^{uppåt för kändare m. f. upphöjningsväg}
~~ett par~~ stenkant SW om prästgården. Den bildar en
obetydlig upphöjning på platan af den höjdsträckning,
som löper från Tammerfors i östlig riktning parallellt
med och norr om järnvägen och Satakunnan kanal, på
hvilken sistnämnda är Messubys gamla och nya kyrka
ligga. Hagen, som af äldre folk kallas Kukkojenkivimäki
är ouppodlad och stenig; här och där ligger ett större flytt-
block. Hela områdets längd utgör ca 70 m från NW-SO och
bredd ca 50 m från NO-SW. Sedan storskiftet år 1904
hör hagen till Hinthala hemman, som nyligen inköpts
af kommunen. Tidigare har den varit skiftad mellan
Ylä- och Ala-Heikkilä samt Suomala hemman.
Efter storskiftet blefvo en lada och en ria, som
hade stått på backens västra del, rifna.

¹ Se H. M. nr 5240.

Själfröa fyndstället ligger på Fluckkojenkivemäkis
södra kant, nära en potatiskällare, på den del, som
föret kastillhöst Ala-Heikkilä hemman. ^(Jfr. situationsskizzen) Här synes
mellan några större stenar en grop af cirka 1,70 m
längd och 1 m bred, uppgräfd i oktober 1908 af de
två ofuannämnda arbetarna. I denna grop hade
samtliga af kyrkoherden Olander insända vapnen
blifvit funna. Ungefär 2 m NV om densamma
fanns en annan grop, ungefär 4 m lång och 2 m bred,
som hade uppstått, då de båda karlarna hösten 1908
tog upp några stora stenar ur marken. Enligt egens
uppgift hade Ankkar, då han gräfd den förstnämnda
den gropen, där fyndet gjordes, kastat en del af jorden
i denna andra, större grop. Därvid synes några föremål
hafva följt med, såsom här nedan är framhållet.

Den förstnämnda gropen var gräfd invid en 1,70 m
lång, 1,30 m bred och minst 0,60 m hög jordfast sten
(A på kartan), som höjde sig cirka 25 cm öfver den om-
gifvande marken. Omkring denna sten lät jag under-
söka jorden öfver en areal af 5,5 m längd och 4,9 m
bredd och konstaterade därvid, att stenen bildade medel-
punkten i ett litet jordblandadt grafrose, som för
undersökningen knappast hade framträtt som ett
sådant, emedan endast centralstenen och ett par andra
^{stenar} hade varit synliga öfver jordytan. Omkring centralstenen
låg i O, S och W en rad större stenar, af hvilka en
(B på kartan) som centralstenen mätte 1,40 m x 1,30 m
x 0,43 m, medan de andra voro mindre. Mellanrummet
mellan A och B och de närmast i W och O belägna
stenarna var utfyllt med 3 kvarf hufvudstera och
mindre stenar och med jord. Som centralstenen

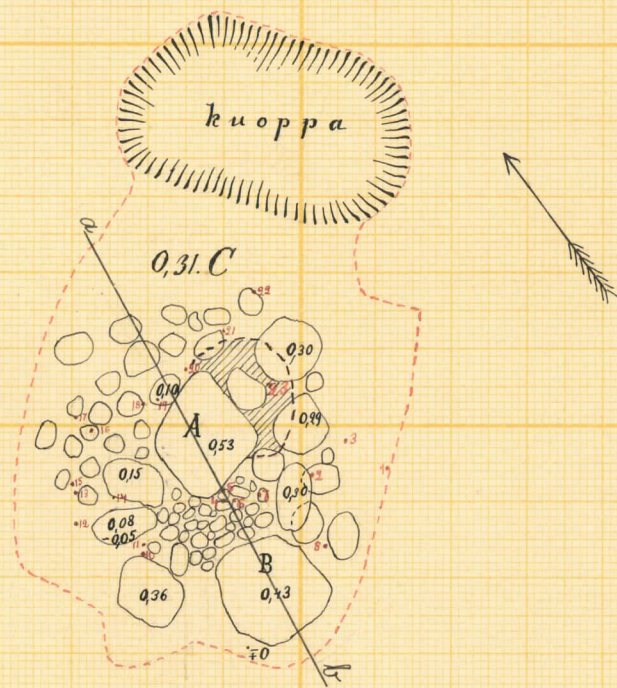
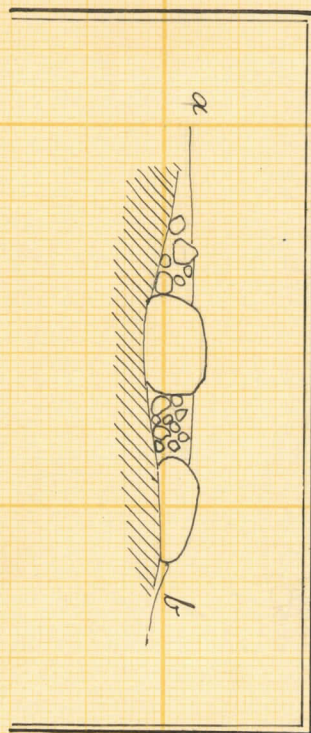
läga mindre stenar än de, som hörde till den nyssnämnda raden, i 2 à 3 kvarf på hvarandra. Jorden, i hvil-
ken ^{stenar} lägo inbäddade, var kolblandad och mörk och
innehöll en mängd brända bensmular. Dessa brända
benbiter förekommo således icke blott mellan de högre
upp liggande stenarna utan t. o. m. under det understa
kvarfets stenar, strax ofvanom sandbotten. Rundt-
omkring centralstenen hittades på olika djup ett i
förhållande till rösets små dimensioner anmärk-
ningsvärdt stort antal föremål från slutet af
folkvandringstiden (cirka 7. sekel). Några af dem
lägo högt uppe, t. ex. 2 spjutspetsar (nr 5351:4 och 5)
mellan det öfversta kvarfets stenar i området mellan
A och B, ^{vid 4 och 5 på kartan} andra hittades åter någorlunda djupt under
stenarna, strax ofvanom den orörda sandbotten.
Denna sluttade på alla sidor tämligen starkt mot
centralstenen, mest dock i grafvens norra och nord-
västra del, där den invid stenen låg ungefär 30
cm djupare än vid den 1,5 m därifrån belägna
punkten C. På detta djup hittades tätt invid cen-
tralstenen vid punkt 20 brända ben och ett lik-
armadt spänne. Men synes således vid grafvens
uppförande först ha grävt en grund graps kring
centralstenen, djupast på dennas norra och nordvästra
sida. Därpå har man nedlagt ^{dels} nära invid stenen
^{dels följande bort} brända ben ^{och} samt några föremål: vid punkt 19 en
kastspjutspets med kort hals af typen Hackman-Heikel,
Vogelch. Altertümer pl. 71 fig. 12, vid p. 20 ett likarmadt
spänne = ibidem, pl. 39, fig. 10 och ett fragment af ett
föremål af bronsbleck, vid p. 21 liket längre bort från
stenen, ett fragment af ett svärdsfäste af järn (Finckh

Om alla dessa föremål utgräfvades i samma grafvård af ett afbräckt
Kungälv (off. för försvarshögskolan i Kungälv) i februari 1908.
För öfrigt se rapporten i Museum 1910, sid. 9, fig. 9/1, vid p. 22 ett höftskopfor-
föremål

Museum 1910, sid. 9, fig. 9/1, vid p. 22 ett höftskopfor-
^{ring}spänne af järn med ^{mindre} spiralarändor. Dessa blefvo
täkta med jord och stenar, hvarpå man åter strödde
ut brända ben samt lade ner en del af grafvård-
et för att återigen täcka dem med stenar och
jord. Inalles ha i grafvård hittats 4 spjutspetsar
med holk, 11 karbjutspetsar med tänge, två frag-
mentariska tveggade svärd, ett fragment af ett
järnbeslag från ett svärdsfäste, 13 knifvar och
fragment af andra, fragment af ett betsel, ett
eldstäl, ett stycke flinta, minst 6 fragmentariska
järn ringspännen af järn med upprullade ändor, ett s. k.
ögleformigt spänne af brons i form af en kopringled om,
ett likartadt spänne af brons, 2 "kräftformiga"
bronsspännen, bronsspiraler, en spiralfingerering
af brons, obestämbara fragment af bronsföremål,
slag samt brända ben. ^{(N. N. 5240, 5352) - 36} Om alla de funna
föremålen härröra från en och samma bisättning
kan numera svårigen afgöras, emedan då emeller-
tid grafvård innehåller både vapen och kinnosmycken
och då vapnens antal är förhållandevis stort, förefaller
det sannolikt att man har att göra med flera bisättnin-
gar, kanske med en familjegrav, som under en jäm-
förelsevis kort tid - ty föremålen spänna icke öfver
en större tidrymd - har upptagit de brända kvarlef-
vorna af flera afledna.

Ofvan är redan nämnt att arbetaren Ancker
pömsade sig ha kastat en del af den jord, han i okto-
ber 1908 gräfvde upp som centralstenen, i en gropen Nam
röset. Då jag lit underöka och sälla den lösa jord, som lag
i denna grop, hittades i denna de under nr: 5351:37-52 katalogiserade
föremål (2 "kräftformiga" spännen af brons, ett s. k. ögleformigt bronsspänne i form af en kopringled om)
smygkorna, som här ofvan redan äro omnämnda. Dessa föremål
ha således efter all sannolikhet legat i grafvård och blifvit med den uppräpnade
jorden kastade i gropen. En underökning af gropens kanter gaf ej heller vid handen
den att den skulle vara gräfd på ett ställe, där ett annat grafvård hade stått.
Efter verkställd undersökning afstad jag på anmodan af parcellens ärend-
dator från att återställa röset i dess förra stich, emedan ett uthus skulle
uppföras på stället och emedan röset redan för underökningen knappast hade
värit synligt ofvan jorden.
Alfred Håkmen.

En del af de föremål som funnits i denna grafvård ha varit i besittning af den som äger den jord som grafvård ligger på. De föremål som ha varit i besittning af den som äger den jord som grafvård ligger på. De föremål som ha varit i besittning af den som äger den jord som grafvård ligger på.

Röykkiö

Kukkojenkivenmäellä Messukylän
pitäjän Takahuden kylän Hinttalan talon maalla
H. M. 5351.

Tutki ja kartoitti v. 1909.
A. Hackman.

A. Silmäkivi.
B. Toimen iso kivi.
Punaisella pisteviivalla
on tutkittu alue rajoitettu.
Mustalla pisteviivalla on
v. 1908 kaivettu kuoppa ra-
joitettu, mistä ensimmäi-
sen löytö tuli esille.

Silmäkiven itäpuolella
oleva viivoitettu ala on
ensimmäinen löytöpaikka
(H. M. 5240: 1-29).

Sil

Messukylä, Taka-
 hukuden kylä.

H. M. 5351.

Kartta
 Takahukuden kylän talojen No. 1-11
 sekä pappilan yksinäisen kirkkoheuran
 asuutalon No. 1 kaikkien tilakkeista
 Messukylän pitäjässä Pi. k. k. k. k.
 kirkkikunnassa ja lämmen läänissä.
 Tsonjaon järjesty. rin. kamaillo. uun-
 den korotuksen ja jyvityksen
 perusteella ja ulkopalestain ison
 jaon tugiensa rogain palatutakualla,
 pyyhtikykulla ja korotutakualla
 vuorina 1703-1704. varamaamittain
 Johannes Adolf Berlin.

▲ Toltokanta, krtso. V. d. M.
 nr 5351.

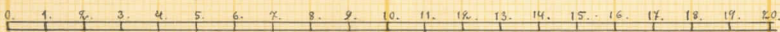
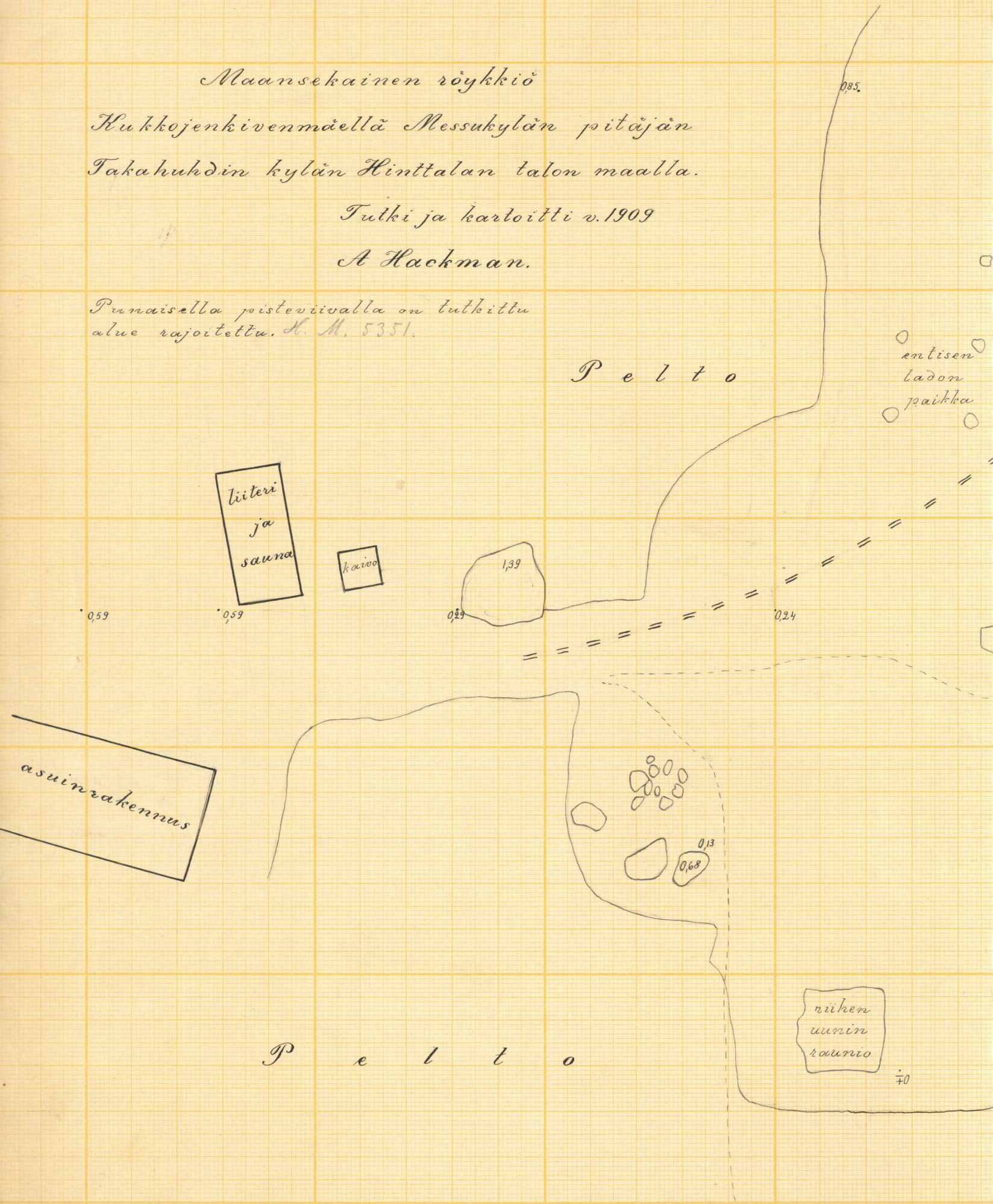
Maansekainen rökkiö

Kukkojenkivenmäellä Messukylän pitäjän
Takahukdin kylän Hinttalan talon maalla.

Tutki ja kartoitti v. 1909

A Hackman.

Punaisella pisteiviivalla on tutkittu
alue rajoitettu. N. M. 5351.

Messuby socken.
H. M. 5240, 5351, 6337.

1. Messuby kyrka, sedd från N. I förgrunden
en del af Takahukti by.

2. Kakkojenkivenmäki (midt på bilden), sedt från S.
Vid x ett järnbländart stenise från folkvandringstiden; jfr H. M. 5351.

3. Kukkkojen kiveumäki (mellan de båda \times) på
 Skintala hemmans mark i Takaholms län, sett
 från NE

5. Gräfröset på Kukkkojen kiveumäki, sett
 från NE (för undersökningen).

4. Gräfröset på Kukkkojen kiveumäki, sett
 från NE; jfr. H. M. 5351.

6. Gräfröset på Kukkkojen kiveumäki,
 sett från S; jfr. H. M. 5351.

Messuby socken.

7. Den västra delen af Kukkkojen kivenmäski
på Hinttala hemmans mark i Takahukti by.

8. Takahukti by sedd från S, från kyrkobyn.

11. Kukkkojen kivenmäski i Takahukti by 551/57
A. Hedman 1901

9. Takahukhti by sedd från S, från kyrku-
byn.

10. Östra ändan af Takahukhti by, sedd
från S

11. Veijalanmätki i Takahukhti by, jfr. 5351: 54.

Messaby socken.

12. Västra delen af Veijalanmäki i Takakukti-
ley; jfr. H. M. 2536:361; 3150:1; 5351:54.

13. Landtmätare Berlins bostad på Veijalanmäki
i Takakukti-ley; jfr. H. M. 5351:54.

Messukylä

L 15327. Takahuhti,
Hukkajenkiven maki

L 15328. Takahuhti, Hissalan talo,
Meijalanmäen löytöpaikka

Messuby socken

1. Fyndställe från järnåldern (S. M. 6066:1-3), bakom den med **x** märkta stenen på lantmätaren J. A. Berlins tomt i Takahults by. Midt på bilden Berlins villa.

2. J. A. Berlins villa i Takahults by. Framför fasadkristen skola fynd från järnåldern blifvit gjorda.

A. Hackman 1912